

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ, ЯК І ВЛАСНУ ГІДНІСТЬ, ГРОМАДЯНАМ НЕОБХІДНО ЗАХИЩАТИ, НАВІТЬ НЕ ВМІЮЧИ

Петро Таланчук

доктор технічних наук,
професор,
академік Національної академії
педагогічних наук України,
президент
Відкритого міжнародного
університету розвитку людини
"Україна", м. Київ

**Якщо хтось знає все, чого він хоче,
той або мало знає, або ж мало хоче.**

Багатовакова боротьба нашого народу за свою незалежність завершилась двадцять років тому створенням НЕзалежної Української держави. І це є головний здобуток українців після падіння і руйнації України- Руси. Але підсумки державотворчої роботи за 20 років є дуже скромними. Більше того, зараз, як ніколи, існує реальна загроза чергової втрати незалежності України як держави.

За великим рахунком стан справ у нашому суспільстві та державі визначили декілька десятків страшних НЕ в різних проявах:

не усвідомили, не вміли, не змогли, не зупинили, не сформували, не забезпечили, не захистили, не стали, не досягли, не хотіли, не зуміли, не відстояли, не очистили, не написали, не створили, не збудували, не об'єдналися, не прозріли, не піднялися, не оцінили, не знайшли, не спішили, не працювали, не співчували, не відмічали, не згуртувалися, не ліквідували, не подолали тощо.

Наведемо декілька прикладів, як працює оце страшне НЕ:

- не зуміли реалізувати Декларацію про державний суверенітет України, яка є основою для нової Конституції в частині самоврядування і народовладдя;
 - не змогли впровадити у життя громадян України верховенства права;
 - не збудували громадянського суспільства і правової світської держави;
 - не забезпечили належного справедливого й неупередженого правосуддя;
 - так до кінця і не написали самі свою власну історію;
 - не домоглися визнання голодомору 1932-33 рр. як геноциду українського народу;
 - не створили високорентабельну вітчизняну ринкову економіку і, відповідно, належних умов життя своїм громадянам;
 - не подолали шалений розрив у прибутках бідних і багатих;
 - не стали членом Європейського союзу через політичні партійні чвари;
 - не позбулися втручання США і РФ у внутрішні справи України;
 - не захистили своєї території біля острова Зміїний у міжнародному суді;
 - не розкрили жодного із резонансних вбивств (*Гонгадзе, Гетьман*, більше трьох десятків журналістів тощо);
 - не відстояли своє право на володіння атомною зброєю;
 - не навели ладу із землекористуванням і довели до повного краху сільське господарство, — колишня житниця Європи та й не тільки, тепер завозить гречку із Китаю, картоплю із Єгипту, а сало із Польщі;
 - не організували використання найбільш кваліфікованої частини суспільства та найталановитіших і динамічних вчених для розбудови своєї країни, — в результаті біля 8 млн. робітників, майже 200 тис. інженерів, вчених примножують багатство чужих країн... І цей перелік можна продовжити.
- Так багато не зробленого із того, що можна було зробити, обумовила, в першу чергу, некомпетентність вищої державної влади та її політична заангажованість, — це сталося унаслідок реалізації нашого виборчого права, — українське суспільство ні політично, ні економічно НЕ структуроване.

Сполучення дій і комбінацій наслідків оцих НЕ можуть разом призвести до катастрофи. Ми отримуємо найстрашніше НЕ — втратимо Незалежність. Тому, любі мої українці, досить скиглити і на когось кивати, кожен із нас повинен усвідомити, що **держава, — це Я, і нація — це теж Я**. І тому у паспорт громадянина повинні повернути графу національності. Я ідентифікую себе українцем і цим пишаюся. Хто ж не хоче, хай запишеться громадянином України, як це зроблено у Франції. І стаємо до роботи та так, щоб аж із чубів і носів капало.

Підмітивши закономірність із цими роковими НЕ, мені захотілося всією душею загнудати оце імпотентне НЕ і змусити його працювати на нас, а не проти нас. Так народилася назва статті: *"Незалежність України, як і власну гідність, громадянам необхідно захищати, навіть НЕ вмючи!"* Цей обов'язок стосується всіх простих громадян. А щодо наших провідників, то вони зобов'язані захищати незалежність умюючи, а інакше, — які ж вони поводири!

Стратегія національної ідеї

Підкреслимо, що *національна ідея* повинна бути довгостроковою стратегією, але в той же час мобільною як і в цілому, так і в окремих своїх проявах на виклики життя. На сьогоднішню головною складовою *національної ідеї*, яка може об'єднати, згуртувати та гуманізувати українське суспільство, має стати розбудова суспільства і держави, які спроможні подолати бідність та пов'язану з нею корупцію. Ніщо так не принижує людину, як злидні! "Приниження робить нас безпорадними. Приниження робить нас ізгоями. Я взагалі думаю, що й державу своєю цей народ не може й досі побудувати, бо пережив велике історичне приниження" [3].

Українському соціуму, його відповідним інституціям слід добре напружитися, щоб розробити і втілити в життя політичний проект майбутнього нації. Йдеться про формування та усвідомлення *української національної ідеї* як основи розвитку об'єданого консолідованого українського громадянського суспільства, демократичної держави і, відповідно, модернізації системи державного управління під контролем народу [6].

Національна ідея повинна дати привабливу перспективу для всіх громадян країни, як смислотворчий модерний проект суспільного розвитку, який базується на національній спадщині та сучасній системі цінностей українського народу, спроектованій на спільні духовні та матеріальні інтереси і потреби всієї нації та довгострокову стратегію сталого розвитку України. Сутністю *національної ідеї* має бути стратегічна мета, що зумовлюється глибинними внутрішніми зв'язками і тенденціями розвитку суспільства, є конкретно-прагматичною і змінюється залежно від обставин, у яких розвивається країна [5].

Культура і державотворчість

Ключовим чинником у подальшому розвитку українського суспільства і держави постає культура [9].

Формування та розвиток культури — складний, суперечливий процес, зумовлений певними закономірностями. Культура значною мірою віддзеркалює стан суспільного виробництва, соціальну структуру країни.

Розуміння умов виникнення будь-якої культури передбачає погляд на неї зсередини, тобто осмислення тієї особливої внутрішньої взаємодії, яка безпосередньо визначає її унікальність. Структура культури є досить складним і багатогранним явищем. Всі складові її елементи взаємодіють між собою, утворюючи єдину систему культури. У широкому розумінні культура — це феномен, створений

людиною. Саме через культуру пізнається людина як суспільна і соціально-діяльна особа, реалізується людське "Я".

Незважаючи на зіткнення вельми різних культурних цінностей та тенденцій, можна виділити критерії прогресу людської культури в цілому. Йдеться про два взаємопов'язаних критерії: а) зростання загальнолюдського; б) розвиток унікальності.

У структурі національної культури виділяють такі складові, як матеріальна, побутова, політична і правова, як наука, освіта і філософія. До особливостей національної культури належать мова, звичаї, традиції народу, релігія, художня культура, національний характер, національна свідомість, почуття національної гідності.

На різних ступенях розвитку народи живуть окремо і відповідно створюють власну культуру. Посилення контактів між державами, зближення народів, обмін досягненнями культури зумовлює спільність культурних цінностей і засвоєння їх людством. Це безумовно, позитивна сторона цих процесів. Але вразливість інформаційного простору щодо зовнішніх впливів, слабка орієнтованість на задоволення суспільних потреб, низький рівень присутності у глобальному медіа-просторі, висока інформаційна і технологічна залежність від іноземних держав та їхніх медіа-структур створює низку реальних загроз національній безпеці України.

Культурний простір продовжує продукувати у громадян України істотні відмінності у світоглядних, ціннісних орієнтаціях, поглядах на минуле і майбутнє країни, на шляхи її подальшого розвитку. Присутність у національному культурно-символічному просторі рудиментів імперсько-радянської тоталітарної доби продовжує дезорієнтувати національну свідомість українців. Низька конкурентоспроможність та затребуваність національних культурних індустрій зумовлює домінування у мовно-культурному просторі України зарубіжної культурної продукції, що породжує низку економічних та соціокультурних проблем. Українська культура повільними темпами інтегрується в європейський та світовий культурний простір [10].

Постіндустріальна доба розвитку людства, в яку ми вже ввійшли, вимагає нового розуміння культури як феномену, що потужно впливає на розвиток нових технологій, на кваліфікацію працівників на ефективність менеджменту, соціальні та політичні практики членів суспільства, мотивацію економічної діяльності людини, національну ідентифікацію людини і громадянина тощо. Розвинена, динамічна та доступна культура є живильним середовищем, в якому формується і реалізується креативний (творчий) потенціал людини — головної рушійної сили науково-технологічного та суспільного прогресу.

Спираючись на національні еліти, Українська держава покликана осучаснити національну модель культурної політики, а саме [10]:

1) *українська національна культура має стати модерною й конкурентоспроможною*, утвердитися як у межах фольклорно-поетичного простору, так і поза колом традиційних жанрів та стилів, засвоїти новітні сфери творчості та культурних практик; українці мають зберегти своє неповторне культурне обличчя, засвідчити оригінальний, пізнавальний образ української культури у свідомості світового співтовариства;

2) *об'єднавчий потенціал української культури має стати потужним чинником національної ідентичності та єдності*. У суспільній свідомості має утвердитися сприйняття української культури як сукупності культур всіх національних меншин та етнічних груп, інтегрованих у єдиний культурний організм.

Українська демократія й інформаційний простір

Подальше утвердження свободи слова, яка має стати реальним здобутком української демократії, вимагає модернізації національного інформаційного простору. В умовах значної інтенсифікації інформаційних впливів та застосування високоефективних технологій маніпуляції свідомістю психологічно стабільна особистість, що поділяє цінності свого соціуму та є лояльною до держави, яка ці цінності реалізує, розглядається як один із ключових чинників національної безпеки держави.

Основними завданнями у цій сфері є:

- прискорення реформування національної медійної системи, модернізації її стандартів, створення системи суспільного теле - та радіомовлення;

- відновлення цілісності загальнонаціонального культурно-комунікаційного простору, порушеного внаслідок нав'язаної тривалої культурної асиміляції.

Український народ

Дефініція "Український народ — громадяни України всіх національностей" задекларує "український народ" як етнополітичний конгломерат і одразу вилучає з політичного життя "український народ" як етнокультурно-духовну спільноту, титульну, корінну українську націю.

Отже, політичний чинник одразу починає превалювати над культурним чинником. А незріла політична свідомість руйнує духовні засади культурної самоорганізації. Культура — це система самоорганізації, саморозвитку, самореалізації (другого, духовного, народження) індивіда й народу (нації) як збірної особи. І тільки на засаді національної культури можливий розвиток національної політики — системи забезпечення суспільного ладу.

Існує застереження видатного українського вченого-економіста й політичного діяча *Михайла Туган-Барановського* (1865-1919): "...*Політика ніколи не може бути вищою від рівня культури*". Політизація культури призводить до профанації всього розмаїття виявів культурного життя, заснованого на самоорганізації.

Японці в ось якій філософемі сформулювали принцип творення національної держави на основі культурної самоорганізації: "*Душа народу створює державу*". А перший і найвидатніший український філософ права *Памфіл Юркевич* (1826-1874) створив цілісну філософську систему національного державотворення на засаді національного права як явища національного духу: "*Право — явище національного духу, історичного характеру народу та одвічної ідеї правди... Національний дух є джерелом права і вищим законодавцем*". *П. Юркевич* обґрунтовує надзвичайно актуальне нині переконання, що "*дух народу виявляється в його законах через моральність влади*". Отже, якщо влада аморальна, то "дух народу" не виявляється в законах.

Український народ був, є й буде корінною етнокультурно-духовною спільнотою на своїй рідній землі й основним державотворним чинником України як національної держави, хоч би які політичні експерименти над ним проводили. Іншому на цій хлібородній землі не бувати, хоч би як комусь хотілося змінити духовно-природно-історичний процес. Суть народу визначає Всеєдиний Дух через його збірне серце й природа рідної землі через його продуктивну діяльність. Саме сакральнo-природне наймення *Україна* визначає психотип і духовний тип та ідею суспільного ладу (національну державницьку ідею) корінного народу, який живе з власної праці на цій землі, й, незважаючи на всі історичні деформації, зберігає й примно-

жує самостійну силу своєї самоорганізації за законом Усеєдиного Життя.

Українці є доміантним титульним етносом в Україні, становлячи 78% українського суспільства. Корінний український народ (нація) — об'єднавчий чинник для представників інших народів. На засадах культурної традиції корінного українського народу й на загальнолюдській моральній основі формується соціально-політично-правова спільнота — *українське суспільство*.

Українське суспільство — різноетнічне, соціально-політично-правове самоутворення з громадянською й етнічною ідентичністю (кожна національна меншина має, крім громадянської ідентичності, й свою етнічну ідентичність).

Український народ (нація) — моноетнічне етнокультурно-духовне ядро цілісного українського суспільства з національною й громадянською ідентичністю. Суттю української національної ідентичності є духовний тип української людини з первинністю серця як провідним чинником морального життя. Моральність і духовність — основний зміст життя українців на засаді рідної природно-культурної національної традиції. Бо саме духовність наповнює вищим сенсом індивідуальне життя людини й весь життєвий простір народу. Абстрагування від моральності й духовності призводить до винародовлення. Причиною нинішньої суспільної кризи в Україні стала відірваність людей від духовної традиції культури й імітація фінансової цивілізації. Фінансова цивілізація, заснована на первинності меркантильного розуму, зосереджується на зовнішній формі буття й призводить до руйнування духовної традиції культури, заснованої на первинності серця. Передусім знає руйнівних цивілізаторських впливів система традиційної етнопедагогіки й освіти — джерельна основа самоідентифікації народу. Національна ідентичність в Україні перебуває не тільки під уніфікаційним натиском ліберальної космополітичної фінансової цивілізації, а й під нівеляційним тиском російської "православної цивілізації".

В українського народу, як і в інших народів, своя етнічна (національна) ідентичність з осердям духовного типу, хоч би де вони жили. Як правило, кожен народ на планеті становить собою етнічний соціум, основна частина якого живе на рідній землі, а решта розпорошена за межами етнічної території. Але етнічний соціум завжди лишається духовноприродною, етнокультурною, мовнопсихологічною реальністю, й представники його через етнічну самоідентифікацію відчують і усвідомлюють себе невід'ємною частиною свого народу. **Кожен представник титульної нації й етнічної складової українського суспільства повинен мати право вільно підтверджувати свою національність записом у паспорті громадянина України. А держава зобов'язана гарантувати це право кожному громадянину й на цій підставі — представництво в органах державної влади разом із титульною нацією всім національним меншинам у рівних пропорціях.**

Розгляньмо тепер ту частину українського етнічного соціуму — українського народу як етнокультурно-духовну спільноту, яка живе за межами України, з огляду на хибну тезу "Український народ — це громадяни України всіх національностей". Об'єктивно лишаючись частиною українського етнічного соціуму, закордонні українці (їхній статус визначено відповідним Законом України), в такому разі не належать до "українського народу", бо не є громадянами України. Де-юре вони справді не належать до соціально-політично-правової спільноти українського суспільства, але до українського народу як етнокультурно-духовної спільноти вони належать де-факто, бо етнічної природи й духовного типу людини не заперечити ніякими законами. Це так само безглуздо, як прийняти, наприклад, закон, що зобов'язує місяць не світити шоттижня з 0.00 годин до 6.00.

Тож який сенс етнічним українцям за межами України ідентифікувати себе з конгломератним "українським народом" чи з абстрактним "народом України"? Хіба не простіше й практичніше адаптуватись у світі до нових умов і стати національною меншиною чи асимілюватись, розчинитись у суспільствах країн їхнього перебування? А чужинцям у нас варто тільки набути українського громадянства, як вони одразу стають "українським народом" або "народом України".

Етнічна чи національна ідентичність (тотожність) — це волевияв самостійної сили духу народу, нації як збірної особи через індивідуальні волевиявлення людей. Осердям етнічної, національної самоідентифікації є духовний тип людини як сукупність стабільних етнопсихічних якостей — провідна сила духу особи є в її серці. Серцем людина єднається з усім рідним — землею, родиною, родом, народом, — знаходячи природно-моральну основу для прагнення душі жити. А розумом, надто позбавленим сердечної основи, спрямовується у світ і переважно пристосовується, адаптується до чужого, шукаючи задоволення потреб організму.

Особливо глибоких деформацій під впливом глобалізаційних тенденцій зазнає молоде покоління українців, надто мігрантів, яке масово губить етнопсихічну ідентичність українського духовного типу, а натомість набуває характерних космополітичних ознак адаптивного типу — пристосовується до кращих умов виживання будь-де.

Тепер постає риторичне питання щодо *задекларованого в Конституції України "збереження генофонду українського народу" як обов'язку держави*. Зупинити *винародовлення українців* і політичні спекуляції на мовно-національних питаннях, переорієнтувати формування абстрактного громадянського суспільства в Україні на конкретне українське суспільство та забезпечити відтворення українським суспільством власної самостійної сили і його саморозвиток на цій основі можна лише, узаконивши в Конституції України ключове правове поняття:

- українське суспільство — різноетнічна громадська цілісність, сконсолідована довкола моноетнічного ядра корінного українського народу, титульної української нації.

Основоположне поняття традиційного українського права: воля — мудре рішення, яке усвідомлено приймають усі громадяни й яке стає дієвим законом для кожного громадянина в єдності його прав та обов'язків, — правова основа владованого життя українського суспільства.

Світоглядне поняття: українська державницька ідеологія — система духовно-соціально-правових орієнтирів владованого життя українського суспільства на засаді духовної традиції українського народу, правовій основі громадянської волі й загальнолюдської моральності.

Суть моральності — в досягненні людиною моральної зрілості в триєдності істинного думання, правдивого висловлення й праведного діяння, на основі чого й відбувається друге, духовне, народження людини в системі своєї рідної культури. Кожна людина й народ повинні мати власну моральну опору в духовній волі свого серця й моральній дієвості свого розуму. Воля духу — мірило самостійної сили людини й народу. Збірна особа народу, як і людська особистість, забезпечує собі гідне життя самостійною силою душі, серця і розуму. *"Будьте самостійною силою, а не знаряддям чужої сили"*, — цей моральний імператив П. Куліша є ключем до осягнення суті людського життя. Людина має самостійну силу, коли керується прагненням душі жити й здійснює свою життєву програму досягненням духовної мети. А коли послуговується тільки потребами організму, вона приймає засіб за мету й легко стає знаряддям чужої сили. Люди, які залежать від шматка хліба в прямому й переносному значенні, стають залежними й від чу-

жої сили, вони гублять самостійну силу й життєву програму своєї душі. Життєва програма закладається від народження в живій душі людини й збірної особи народу та реалізується у триєдності істинного думання, правдивого висловлення й праведного діяння. І тільки жива душа силою духу в серці ідентифікує себе зі збірною особою рідного народу, а мертва душа, не маючи духу в серці, не здатна ідентифікувати себе ні з яким народом.

Українське суспільство різноманітне за своїм етнічним складом, а за морально-духовною суттю свого соціального ества передбачає спільність інтересів усіх його складових в ім'я вищої життєвої мети — здійснення програми душі кожної людини заради щастя, яке *"всередині нас"* і *"залежить від серця"* (Г. Сковорода), а досягається спільною волею. Цю вищу індивідуально-спільнотну мету концентрує в собі *ідея суспільного ладу (національна державницька ідея)* — програма життя українського суспільства на основі культурної (духовно-господарської) традиції корінного українського народу й на правовій основі громадянської волі та загальнолюдської моральності з провідними світоглядними орієнтирами національної державницької ідеології.

Жодна політична або релігійна ідеологія не може бути визнана державою як обов'язкова, бо всі вони представляють партійні чи конфесійні інтереси окремих соціальних груп і є корпоративними. І тільки національна державницька ідеологія забезпечує ціннісні духовно-соціально-правові орієнтири для кожного громадянина й цілого українського суспільства в здійсненні життєвої програми індивідуальної й збірної душі в системі національної політики — управління суспільством і державою.

Соціально-політична консолідація і мова

Українське суспільство здатне досягти соціально-політичного порозуміння й згармонізувати своє життя з природним середовищем України тільки через мову корінного народу. *Мова корінного народу* — це система природно-акустичних і духовно-сміслових вібрацій, які улагодують соціальне середовище цілого суспільства. Кожна етнічна група користується своєю рідною мовою у власному культурному житті. Та тільки вся система мови корінного народу в статусі державної забезпечує міжетнічне громадянське порозуміння й творення політичної системи суспільного ладу — *національної держави*.

Держава повинна забезпечувати всебічний розвиток і повноцінне функціонування української мови як державної й міжетнічного спілкування в політичній та всіх інших сферах суспільного життя на всій території України й гарантувати вільний розвиток і культурне функціонування мов усіх національних меншин. Та функціонування мови, крім культурно-політичного аспекту, має ще й моральний аспект. Захоплюючись ідейно й теоретично правильними словами, люди схильні втрачати відчуття реальності життя, а отже слова їхні гублять дієву силу своєї істинності — розходяться з ділом. Тільки державницька ідеологія, дієва державна мова й воля (дієва правова свідомість) сконсолідованого українського суспільства здатні об'єднати всіх українських громадян на батьківщині й за кордоном в інтересах України.

А на збірну особу українського народу з його консолідуючою волею національного духу покладається висока місія об'єднати все українське суспільство в цілісну соціально-політично-правову спільноту, яка й витворить власною громадянською волею рідну політичну систему суспільного ладу — Українську державу.

Політика держави має ґрунтуватися на ідеї консолідації усіх українців, незалежно від місця проживання, походження і

покоління, з метою забезпечення загальнонаціональної консолідації на принципах зміцнення української національної ідентичності, об'єднання світового українства навколо ідеї національного відродження і гідного утвердження української нації в сучасному світі, посилення ролі закордонних українців у процесі євро- та євроатлантичної інтеграції України.

Державна політика має базуватися на безумовному визнанні та високій оцінці заслуг наших закордонних співвітчизників, сприяти налагодженню постійного зв'язку між українцями всього світу зі своєю історичною батьківщиною. В умовах бездержавності українська діаспора активно репрезентувала інтереси національної спільноти у світі, зберігала традиції української культури, мову, пам'ять про історичне минуле свого народу. Зусиллями еміграції створювались і нині діють інтелектуальні та українознавчі наукові осередки, бібліотеки, встановлювались пам'ятники героям та провідникам нації. Завдяки нашим закордонним співвітчизникам, світ пізнав правду про Голодомор 1932-1933 рр., про долю в'язнів совісті, які відстоювали національну і людську гідність у боротьбі з тоталітаризмом. Цей досвід унікальний у світовій історії і дає право українцям вважати себе зрілою національною спільнотою, пишатися своєю волею до свободи і самоствердження. Сьогодні він має послугувати справі відновлення української ідентичності, засвідчити тяглість національної історії, сприяти утвердженню позитивного іміджу України у світі.

Освіта і наука

У переліку завдань, які необхідно вирішувати молодій Українській державі у процесі своєї розбудови, не можна обійти освіту та науку. *Створення дієвої системи доступної неперервної освіти як бази соціальної і професійної мобільності населення є стратегічним завданням.* В умовах трансформації економіки і з підвищенням ролі новітніх технологій у виробництві освіта є необхідною умовою та основним засобом перетворення людського потенціалу в якісний людський капітал. Освіта, що відповідає потребам суспільства на ринку праці, відіграє потужну роль у гуманітарному розвитку, оскільки дозволяє сформувати у кожній людині здатність швидко адаптуватися до сучасних соціально-економічних реалій та забезпечувати собі належну якість життя.

Основними завданнями у цій сфері є удосконалення практики формування державного замовлення на підготовку фахівців ВНЗ із числа представників соціально вразливих верств населення та глибоке реформування основних складників освітньої сфери. Зокрема:

- * ліквідація різних підходів до державних і приватних ВНЗ у сфері державних замовлень на підготовку фахівців;
- * забезпечення рівного доступу до якісної безкоштовної освіти представників різних соціальних верств населення;
- * заохочення громадян щодо здійснення витрат на отримання освіти для себе та членів сім'ї через створення відповідних кредитних і страхових програм;
- * впровадження європейських стандартів якості освіти;
- * застосування децентралізованого підходу до професійної підготовки для врахування потреб регіональної еко-

номіки та задоволення освітніх потреб місцевого населення;

* запровадження гуманістичного характеру освіти на основі вільного розвитку особистості, вихованні соціальної активності та патріотизму;

* здійснення якісних змін у системі підвищення кваліфікації та підготовки кадрів, забезпечення їх відповідності тенденціям розвитку ринку праці та потребам людини удосконалювати свій освітній та кваліфікаційний рівень протягом усього життя;

* запровадження європейської системи трансферу кредитів (за зразком ECTS) як ефективного засобу забезпечення широкомасштабної мобільності студентів та викладачів;

* вдосконалення порядку присвоєння наукових ступенів та системи атестації наукових кадрів з урахуванням європейських традицій;

* інтеграція стратегій розвитку освіти і науки, посилення наукової складової в діяльності університетів;

* врегулювання на законодавчому рівні питання автономії університетів;

* дотримання встановлених законом норм фінансування освіти і науки як фундаменту забезпечення конкурентоспроможності країни;

* встановлення державних соціальних гарантій для наукової самореалізації молодих вчених і підвищення престижу наукової кар'єри в Україні з метою запобігання відтоку молодих науковців за кордон.

* формування нового покоління української наукової еліти.

Висновки

Ідея незалежності може бути реальністю за умови виконання принаймні двох вимог: вона повинна стати спільною ідеєю всієї нації, а її носії готові обрати шлях свого розвитку від егоїзму до самовіддачі, перерозподілити турботи про себе і служіння Україні на користь останнього. При цьому права, свободи і обов'язки людини і громадянина повинні бути збалансованими і гарантованими. Життя нації, її духовний стан і добробут залежать, у першу чергу, від рівня національної свідомості. Тому *нам необхідна не тільки незалежність, до цього слід додати українське державницьке мислення і відповідну поведінку кожного громадянина.*

Якщо вже так сталося, що український народ відмічений у біблійній Таблиці серед приблизно ста п'ятдесяти етносів із восьми тисяч [5], які будь-коли жили і зараз живуть на землі, то невже це було помилкою? Може наш народ втратив здатність об'єднуватися на переломних критичних етапах історії, проявляти масовий героїзм, готовність до подвигу, жертвності в ім'я великої мети? Ні, це не помилка. Наш народ не втратив національної ідеї, яку він сприйняв як утвердження себе у всіх проявах, української сутності. І зараз ця ідея, хоч і не легко, починає втілюватися в життя. Таке самоусвідомлення дано не кожному, а лише історичному народові, великій нації.

Тож будьмо достойними тієї високої місії, яку відведено нам Історією, і нехай добірні зерна засіву українськості дадуть потужні сходи на національній ниві!

Література

1. Костенко Л. Записки українського самашедшого. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. 2011. — 416 с.
2. Мотузко Р. Україна і світ: порівняльне виробництво/ Інститут нації і держави. — К.: Фондація ім. Олега Ольжича, 2010. — 80 с.
3. Павленко Р. Зійти з похилої площини / № 23 (188); 10-16.06.2011// Український тиждень, 3. — С. 22.
4. Панченко В. Голос за важких часів / Український тиждень.—№ 51 (164), 17-23.12.2010. — С. 14.
5. Лук'яненко Л. Національна ідея і національна воля.—К., 2006.— 288 с.
6. Пухкал О. Модернізація системи державного управління в

контексті розвитку громадянського суспільства в Україні.: АДД. — К.: Національна академія державного управління при Президенті України, 2010.— 36 с.

7. Таланчук П. З думою про Україну. — К.: Університет "Україна", 2008. — 480 с.

8. Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 р. <http://old.niss.gov.ua/Table/23052008/Konc280508.htm>

9. Режим доступу <http://www.refine.org.ua>

10. Шокало О. І так далі УСІММГОУ "Четверта Хвиля" // Режим доступу <http://usim4.eukrainians.net>